

Kosteus- ja homevaurioista oireileva potilas

Artikkeli on alun perin julkaistu Aikakauskirja Duodecimin numerossa 2017;133:513–4

DUODECIM
KÄYPÄ HOITO

Keskeinen sisältö

- Kosteusvauriot tulee pyrkiä korjaamaan ja niiden synty ehkäisemään, koska näin voidaan vähentää hengitystieoireilua ja ylläpitää rakennuksen kuntoa.
- Rakennuksen kosteusvaurio on yksi hengitystieoireiden ja astman riskitekijä. Ei ole olemassa määriteltyä ”hometalosalirautta”.
 - Syy-seuraussuhdetta kosteus- ja homevauriorakennusten ja yhdenkään terveysvaikutuksen välillä ei ole voitu todeta, koska ei tiedetä, mistä tekijöistä ja millä mekanismeilla terveysvaikutukset aiheutuvat.
- Oireiden ja sairauksien diagnostiikka, erotusdiagnostiikka ja hoito aloitetaan hoitosuosituksen mukaisesti riippumatta siitä, voidaanko oireiden taustalla osoittaa tai olettaa olevan rakennuksen kosteusvaurio. Diagnostiikka ja hoito voidaan yleensä toteuttaa perusterveydenhuollossa.

- Ei ole olemassa laboratorio- tai muita tutkimuksia, joilla yksilön kohdalla kosteus- ja homevaurio voidaan edes kohtalaisella varmuudella yhdistää potilaan hengitystieoireisiin tai sairauksiin.
- Rakennuksen sisäilman rooliin potilaan oireessa tai sairaudessa ei tule ottaa kantaa ilman, että käytettävissä on terveys- ja suojeluviranomaisen eli yleensä kunnan terveystarkastajan tai rakennuksen kunnan ja sisäilman laadun tutkineen pätevän asiantuntijan (esim. rakennusterveysasiantuntija, STM:n asetus 545/2015 <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150545>) lausunto siitä, onko rakennuksessa merkittävä kosteus- ja homevaurio.

Terveysvaikutukset

- Taulukossa 1 esitetään työryhmän arvio tutkimusnäytön vahvuudesta kosteusvaurioiden ja eri tautien ja oireiden välisestä yhteydestä.

Taulukko 1. Tutkimusnäyttö rakennusten kosteusvaurioiden yhteydestä eri tauteihin ja oireisiin; työryhmän arvio.

Tutkimusnäyttö	Eri taudit ja oireet
Vahva näyttö	–
Kohtalainen näyttö	Astmaa sairastavien hengitystieoireet Ylähengitystieoireet Yskä Hengityksen vinkuna Hengenahdistus Astman kehittyminen
Heikko näyttö	Hengitystieinfektiot Allerginen nuha Yleisoireet (väsymys, päänsärky, pahoinvointi) Atoopinen ihottuma
Ei näyttöä	Allerginen alveoliitti ODTS Syöpäsairaudet Reumasairaudet

Oireileva potilas vastaanotolla: kosteusvaurio rakennuksessa?

- Luottamukseen perustuva vahva potilas-lääkärisuhde on tärkeässä asemassa kosteusvaurioista oireilevien potilaiden kohtaamisessa.
- Oireiden ja sairauksien diagnostiikka, erotusdiagnostiikka ja hoito aloitetaan hoitosuosituksen mukaisesti riippumatta siitä, voidaanko oireiden taustalla osoittaa tai olettaa olevan rakennuksen kosteusvaurio.
- Käytössä ei ole sellaisia laboratoriotutkimuksia, joilla kosteus- tai homevaurio voitaisiin yhdistää potilaan kokemiin oireisiin tai sairauksiin.
- Spesifisiä homeiden IgE-vasta-aineita ei suositella seulottavaksi perusterveydenhuollossa.
 - Homeherkistyminen on harvinaisempaa kuin tavanomainen siitepöly- ja eläinpölyherkistyminen, ja sen kliininen merkitys on tunnetumpi vaikeaa

astmaa sairastavilla ^(B). Suurin osa homemikrobeille herkistyneistä on laajemmin atooppisia eli herkistyneitä myös yleisimmille ilman allergeeneille ^(A).

- IgG-vasta-ainemäärityksistä ei ole hyötyä astmadiagnostiikassa eikä ilmeisesti myöskään altistumisen arvioissa ^(B).
- Jos epäillään, että oireiden taustalla ovat rakennuksen kosteusvauriot, tulee suosittaa, että kyseisessä rakennuksessa tehdään asianmukaiset tutkimukset. Vastuu tutkimuksista on rakennuksen omistajalla tai työpaikan ollessa kyseessä työnantajalla. Rakennuksen kosteus- ja homevaurio voidaan todentaa vain rakennusteknisin tutkimuksin.
- Lausunnoissa on syytä noudattaa huolellista harkintaa.

Hoito ja hoidon porrastus

- Havaitut oireet ja todetut sairaudet hoidetaan tavanomaisten hoitosuosituksen

- mukaisesti etiologiasta riippumatta.
- Kosteusvauriot kodeissa, kouluissa ja työpaikoilla tulee pyrkiä korjaamaan, koska siten voidaan vähentää hengitystieoireilua ja ylläpitää rakennusten kuntoa.
 - Asunnon kosteusvaurion korjaaminen ilmeisesti vähentää astman kaltaisesti oireilevien aikuisten hengitystieoireita ^(B) ja saattaa vähentää astmaa sairastavien lasten hengitystieoireita ^(C) sekä aikuisten ylähengitystieinfektioita ^(C).
 - Työpaikan ja koulun kosteusvaurioiden korjaaminen saattaa vähentää työntekijöiden ^(C) ja oppilaiden ^(C) hengitystieoireita.
 - Kosteus- ja homevaurioista oireilevan potilaan diagnostiikka ja hoito voidaan oireilun etiologiasta riippumatta yleensä toteuttaa perusterveydenhuollossa. Työsuhteessa olevan työntekijän kokonaisvaltainen terveydentilan selvittely tehdään työterveyshuollossa.
 - Erikoissairaanhoidon lähettämistä voidaan harkita seuraavissa tapauksissa:
 - Halutaan varmistaa diagnoosi (esim. astma).
 - Hoitovaste on riittämätön.
 - Työkykyisyys selvittelyssä on tarpeen konsultoida erikoissairaanhoidon.
 - Herää epäily ammattitaudista. ■

Koko suositus on luettavissa:
www.kaupahoito.fi

Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin
asettama työryhmä

Jussi Karjalainen (pj.)

Kirsi Karvala

Paula Kauppi

Jorma Komulainen

Jussi Lampi

Pentti Lampi

Mika Mäkelä

Juha Pekkanen

Kari Reijula

Patient exposed to moisture damage

Moisture damages and dampness in buildings is a risk factor for respiratory symptoms and development of asthma. Diagnostics and care of the patients must be based on general guidelines, regardless of potential moisture damage in home or work place. No laboratory or other clinical tests exist that can be used to associate potential moisture damage to perceived symptoms of the patient. Buildings affected by moisture damages should be remediated, because it is likely to be beneficial to health of the occupants and other users and for the condition of the building.